

Брюксел, 9.1.2013
COM(2012) 795 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ „ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО 2020 г.“

Възраждане на предприемаческия дух в Европа

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Предизвикателството — повече предприемачи в Европа.....	4
2.	Област на действие 1 – Образование и обучение по предприемачество за подпомагане на растежа и за разкриването на нови предприятия	6
2.1.	Нови основи: повишаване на обхвата и качеството на обучението по предприемачество	6
2.2.	Нови хоризонти: висше образование по предприемачество.....	7
3.	Област на действие 2 — Създаване на благоприятна среда за растеж и развитие на предприятията	9
3.1.	По-добър достъп до финансиране	10
3.2.	Подкрепа през решаващите етапи в жизнения цикъл и разрастването на предприятията	12
3.3.	Разгръщане на новите стопански възможности, които предлага цифровата ера	16
3.4.	По-лесно прехвърляне на собствеността върху предприятия	19
3.5.	Превръщане на неуспеха в успех: втори шанс за „добросъвестните фалити“... ..	21
3.6.	Регулаторна тежест: по-ясни и по-прости правила	22
4.	Област на действие 3 — Примери за подражание и достигане до специфични групи.....	26
4.1.	Нови схващания: предприемачите като примери за подражание	26
4.2.	Нови хоризонти: приобщаване към предприемачеството на жените, възрастните хора, мигрантите, безработните и младите хора	27
4.2.1.	Жени	28
4.2.2.	Възрастни хора	29
4.2.3.	Предприемачи мигранти	30
4.2.4.	Безработните и по-специално младежите, останали без работа.....	31
5.	Заклучения	33
	Приложение: Ключови действия на Комисията.....	34
	Приложение: План за действие „Предприемачество 2020 г.“ — възраждане на предприемаческия дух в Европа	34

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ „ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО 2020 г.“

Възраждане на предприемаческия дух в Европа

От 2008 г. насам Европа преживява последиците от най-тежката икономическа криза през последните 50 години — за първи път броят на безработните в Европа надхвърли 25 милиона души, а малките и средните предприятия (МСП) в повечето държави членки все още не успяват да възвърнат позициите си отпреди кризата.

Още преди продължаващата икономическа и финансова криза европейската икономика се сблъскваше със структурни предизвикателства, затрудняващи конкурентоспособността и растежа ѝ, както и с пречки пред развитието на предприемачеството. Много от тях все още не са преодолені, но кризата се оказва и катализатор за дълбоки промени и реструктуриране. През последното десетилетие световната икономика също се преобрази. Стремително растящото търсене и производство на световните пазари оказва натиск върху ресурсите и енергийните доставки, а това доведе до промени в структурата на разходите на европейските предприятия, много от които зависят от енергийните доставки от чужбина.

В отговор на това в стратегията „Европа 2020“ бяха положени основите за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и конкурентоспособност в бъдеще с цел да се преодолеят основните предизвикателства пред обществото. Държавите членки и институциите на ЕС споделят отговорността за преодоляване на проблемите от миналото и за създаване на по-стабилна основа за устойчиво развитие на Европейския съюз. Предвид тясната взаимна обвързаност на нашите икономики в момента се правят съществени промени в икономическото управление на ЕС, за да се осигури по-добър политически отговор на днешните и бъдещите предизвикателства.

За да се възобнови икономическият растеж и да се осигурят по-високи равнища на заетост, Европа има нужда от повече предприемачи. Като следваща стъпка след прегледа на „Small Business Act“ от април 2011 г. и приетото през октомври миналата година съобщение на Комисията в областта на индустриалната политика, в предложения план за действие се представят нов подход и поредица от действия, които да бъдат предприети на равнището на ЕС и в държавите членки за подкрепа на предприемачеството в Европа. В плана са застъпени три основни области: развитие на образованието и обучението по предприемачество, създаване на подходяща среда за развитие на бизнеса, както и популяризиране на успешни примери и по-целенасочена работа с определени групи от населението.

1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО — ПОВЕЧЕ ПРЕДПРИЕМАЧИ В ЕВРОПА

Предприемачеството е мощен стимул за икономически растеж и създаване на заетост¹ — благодарение на него се създават нови предприятия и работни места, разработват се нови пазари и се развиват нови умения и способности. Поради това в промишлената сфера например е особено важно да се ускори развитието на шестте бързо разрастващи се сектора, набелязани в актуализираното становище на Комисията в областта на индустриалната политика². Предприемачеството допринася за **по-конкурентоспособна** и по-иновационна икономика и е решаващ фактор за постигането на заложените цели в няколко отраслови политики на европейско равнище³. Пазарното приложение на нови идеи повишава производителността и създава икономически блага. Без работните места, създадени от новоразкрити предприятия, средното нетно увеличение на заетостта би имало отрицателно изражение⁴. **Новите предприятия, по-специално МСП, са най-същественният фактор за създаването на нови работни места** в Европа — ежегодно в тях се разкриват повече от четири милиона нови работни места⁵. Набраната инерция за възстановяването на икономиката обаче отслабва — от 2004 г. насам **делът на хората, които предпочитат самостоятелната заетост пред това да бъдат наети от друг работодател, е намалял** в 23 от 27-те държави — членки на ЕС⁶. Преди три години самостоятелната заетост е била най-предпочитаният вариант за 45 на сто от европейците, докато сега **делът им е намалял на 37 на сто**⁷. За сравнение в САЩ и Китай този процент е много по-голям, съответно 51 и 56 на сто. Освен това **новоразкритите предприятия в ЕС разширяват дейността си по-бавно**⁸, отколкото в САЩ и в държавите с бързо разрастващи се пазари, и **по-малко от тях се нареждат сред най-големите фирми в света**⁹.

¹ Относно потенциала на предприемачеството за създаване на заетост вж. съобщението на Комисията от 18.4.2012 г. „Към възстановяване и създаване на работни места”, COM(2012) 173 final.

² В съобщението на Комисията COM(2012)582 final от октомври 2012 г. са посочени следните приоритетни направления: усъвършенствани производствени технологии и екологично чисто производство, главни базови технологии, продукти на биологична основа, устойчива индустриална политика, строителство и суровини, екологично чисти превозни средства, интелигентни електроенергийни мрежи.

³ Например „Възможности за устойчив растеж в морските дейности и корабоплаването”, COM(2012) 494 final.

⁴ Kauffman Foundation, "Business Dynamics Statistics Briefing: Jobs created from business start-ups in the United States" (*Статистически бюлетин за динамиката в стопанския сектор: работни места, създадени от стартиращи предприятия в САЩ*) http://www.kauffman.org/uploadedFiles/BDS_Jobs_Created_011209b.pdf.

⁵ Изчисления на Комисията по данни на Евростат (2009 г.).

⁶ За периода 2004 — 2012 г. предпочитанията за самостоятелна заетост са се увеличили в Латвия (от 42% на 49%), Литва (от 52% на 58%), Словакия (от 30% на 33%) и Чешката република (от 30% на 34%). http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/eurobarometer/index_en.htm

⁷ Европейска комисия, експресно проучване на Евробарометър № 354 относно предприемачеството.

⁸ Albert Bravo-Biosca, "The dynamics of Europe's industrial structure and the growth of innovative firms" (*Динамика на индустриалната структура в Европа и растежът на иновационни фирми*) — материал, представен по време на организираната от JRC конференция в Севиля през октомври 2011 г.

⁹ Цифрите са красноречиви — корпоративните гиганти в Европа са само 12 дружества, създадени през втората половина на XX век, спрямо 51 дружества в САЩ и 46 в държави с бързо развиваща се икономика; в Европа само три от тях са създадени след 1975 г. спрямо 26 в САЩ и

Разпространението и естеството на предприемачеството в държавите членки значително се различават, поради което и причините за недостиг на силното въодушевление да се избере предприемаческа кариера са различни. В някои държави членки, в които предприемачеството е по-разпространено, съдействието за разрастването на новите и малките предприятия не постига толкова успешни резултати, колкото в други държави членки. Като цяло **потенциалните предприемачи в Европа попадат в трудна среда**: образованието не предлага подходяща основа за предприемаческа кариера на фона на затруднен достъп до кредитиране и пазари, трудности при прехвърлянето на собствеността върху предприятията, страх от осъдително отношение и санкции в случай на неуспех и тровави административни процедури. Неотдавна в годишния обзор на растежа за 2013 г. бе подчертана необходимостта да се подобри средата за развитие на предприятията с цел да се подобри конкурентоспособността на икономиките в ЕС. Освен това **мерките за подкрепа на МСП не са достатъчно равностойни**, тъй като при изготвянето на законодателството в редица държави — членки на ЕС, все още се пренебрегва спецификата на малките предприятия и особено на микропредприятията¹⁰ или добросъвестните предприемачи, изпаднали в несъстоятелност, не се улесняват да получат втори шанс¹¹.

Не само средата за развитие на дейността им е по-трудна — широко разпространената **култура не благоприятства в достатъчна степен признание и отплата за предприемаческата инициатива** и не популяризира като пример за подражание успешните предприемачи, които създават работни места и доходи. За да стане предприемачеството движеща сила за икономически растеж, **в Европа е необходима цялостна и трайна културна промяна**.

Предвид настоящата икономическа криза и новия механизъм за икономическо управление с настоящото съобщение се доразвиват и подчертават действията в областите, в които при направения от Комисията преглед на „Small Business Act”¹² бе установена необходимост от допълнителни подобрения на национално и европейско равнище.

Всяко МСП е различно, а различната им големина, сфера на дейност и правно-организационна форма налагат тази специфика в целесъобразна степен да се отчита при формирането на политиката¹³. Същият принцип важи и по отношение на свободните професии и индивидуалните предприемачи, които също имат значителен принос за икономиката на ЕС¹⁴. **Принципът „да се мисли най-напред за най-малките**

21 в държави с бързо разрастващи се пазари. T Philippon, N Veron, Bruegel Policy Brief (*Бюлетин на центъра „Брьогел” по проблеми на политиката*), 2008/1.

¹⁰ Както се посочва в съобщението на Комисията „Европейска инициатива за развитие на микрокредитирането в подкрепа на растежа и заетостта”, COM(2007) 708 окончателен (прието на 20.12.2007 г.).

¹¹ Business Dynamics: Start-ups, Business Transfers and Bankruptcy' (*Динамика в стопанския сектор — стартиращи предприятия, прехвърляне на собствеността върху предприятията и несъстоятелност*) http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/files/business_dynamics_final_report_en.pdf

¹² „Преглед на „Small Business Act” за Европа”, съобщение на Комисията COM(2011) 78 окончателен (прието на 23.2.2011 г.).

¹³ Пак там.

¹⁴ Съгласно Директива 2005/36/ЕО „доколкото те са регламентирани, [...] свободните професии [...] са професиите, упражнявани въз основа на съответни професионални квалификации в

предприятия” трябва да стане пробен камък за европейските и националните политики.

Трябва да се полагат усилия предприемачеството да стане привлекателна алтернатива за европейците. Към тази област спадат и социалните предприемачи, чийто потенциал често остава недооценен¹⁵. Те създават трайни работни места и устояха по-успешно на кризата, отколкото икономиката като цяло. Социалните предприемачи са новатори и улесняват социалното приобщаване, с което допринасят за постигането на целите, заложиени в стратегията „Европа 2020”.

Настоящото положение може да се промени само с **категорични и съгласувани действия от страна на всички административни органи на европейско, национално и регионално равнище.**

В настоящия план за действие се очертават стъпките за решителни съвместни действия за разгръщане на предприемаческия потенциал в Европа, премахване на съществуващите пречки и осъществяване на радикални промени в предприемаческата култура в Европа. Целта е да се улесни създаването на нови предприятия и да се осигури много по-насърчителна среда за растеж и развитие на вече създадените предприятия.

Предлагат се незабавни действия в три области:

1. образование и обучение по предприемачество за подпомагане на растежа и за разкриването на нови предприятия,

2. по-добра административна и законодателна среда за дейността на предприемачите чрез отстраняване на съществуващите структурни пречки и осигуряване на подкрепа в решаващите етапи от жизнения цикъл на предприятията,

3. активизиране на предприемаческата култура в Европа за израстването на ново поколение предприемачи.

2. ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ 1 – ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ ПО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА РАСТЕЖА И ЗА РАЗКРИВАНЕТО НА НОВИ ПРЕДПРИЯТИЯ

2.1. Нови основи: повишаване на обхвата и качеството на обучението по предприемачество

Образованието по предприемачество е една от областите, в които Европа може да инвестира с най-голяма възвръщаемост. Според проучванията между 15 и 20 на сто от учениците, които по време на средното си образование са участвали в програма за създаване на малко предприятие, впоследствие започват собствена стопанска дейност. Това съотношение е от три до пет пъти по-голямо в сравнение с броя на

лично, отговорно и професионално независимо качество от лица, предоставящи интелектуални и концептуални услуги в интерес на клиента и обществото”.

¹⁵ „Създаване на благоприятна среда за насърчаване на социалните предприятия като основни участници в икономиката и социалната иновативност”, COM(2011) 682 окончателен (прието на 25.10.2011 г.). Социалното предприятие — участник в социалната икономика, представлява предприятие, чиято основна цел е по-скоро оказването на благотворно социално влияние, отколкото реализирането на печалба за собствениците или за партньорите.

предприемачите като процент от общото население¹⁶. Дори да не започнат стопанска дейност или социално предприятие, младите хора, които са имали възможност да получат предприемаческо образование, придобиват **познания за стопанския сектор и основополагащи умения и нагласи, като творческо мислене, инициативност, упоритост, готовност за работа в екип, способност за преценка на риска и чувство на отговорност**. Именно тази предприемаческа нагласа помага на предприемачите да превърнат идеите си в действия и значително повишава пригодността им за заетост.

Предприемачеството е посочено като основно умение в европейската рамка¹⁷ и основна област на действие в представеното неотдавна съобщение на Комисията за преосмисляне на образованието¹⁸. Ролята на предприемачеството като средство да се повиши пригодността за заетост се изтъква и в годишния обзор на растежа за 2013 г.¹⁹. В редица държави членки успешно се прилагат национални стратегии за обучение по предприемачество или то е въведено в задължителната учебна програма. Необходими са обаче още усилия в тази посока. Образованието трябва да се обвърже с реалния живот с помощта на **практически модели за обучение чрез личен опит** и досег с **истински предприемачи**. За да може предприемаческото образование пълноценно да навлезе в класните стаи, за него трябва да се определят конкретни учебни цели за преподавателите на всички педагогически равнища.

Реален предприемачески опит може да се придобие и извън сферата на образованието. Младите хора трябва да се поощряват да развиват предприемачески умения чрез неформални и самостоятелни дейности, като участие в доброволчески инициативи. Този опит също следва да се удостоверява и признава в съответствие с предложената от Комисията препоръка в тази област²⁰.

Партньорствата със стопанския сектор могат да гарантират целесъобразността на образователните и учебните програми спрямо реалните потребности. Инициативи като съвместния форум между стопанския сектор и представителите на ПОО²¹ и обединенията за отраслови умения²² предлагат пътища за участието на предприятията. Образователните институции следва да се насърчават принципно да възприемат подходи с по-предприемаческа ориентация, както и реално да развиват и прилагат отворена към предприемачеството и иновациите култура чрез своята мисия и водеща роля, ангажираност към предприемаческата кауза в отношенията със заинтересованите страни и чрез учебните програми и образователни резултати.

2.2. Нови хоризонти: висше образование по предприемачество

Ролята на висшето образование за подготовката по предприемачество далеч надхвърля предоставянето на знания — тя предполага също така участие в развиващите се

¹⁶ C. Jenner, 'Business and Education: Powerful Social Innovation Partners' (*Стопанският сектор и образованието — силно партньорство за социални иновации*), Stanford Social Innovation Review (Aug. 27, 2012).

¹⁷ Вж. Препоръка на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. относно основните умения за обучение през целия живот.

¹⁸ COM(2012) 669, вж. http://ec.europa.eu/education/news/rethinking_en.htm

¹⁹ Годишен обзор на растежа, стр. 11, COM(2012) 750
http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/ags2013_bg.pdf

²⁰ COM(2012) 485.

²¹ ПОО – професионално образование и обучение.

²² http://ec.europa.eu/education/news/20120425_en.htm.

икономически екосистеми, партньорства и стопански обединения в тази област. Като се има предвид все по-голямото внимание, което се отделя на високотехнологичните предприятия и предприятията с интензивен растеж в публичните политики в областта на предприемачеството, висшите образователни институции са съществен елемент в политиката на държавите членки и ЕС в областта на иновациите.

Европейският институт за иновации и технологии (ЕИТ) популяризира ролята на предприемачеството като основен иновационен фактор на равнището на ЕС и съдейства за обвързване на образованието и иновациите в интерес на промишлеността. В рамките на подпомаганите от ЕИТ общности на знание и иновации (ОЗИ) вече са създадени немалко стартиращи предприятия. Програмите на ЕИТ осигуряват на студентите достъп до върхови научни постижения, образование по предприемачество, услуги за започване на стопанска дейност и схеми за мобилност. Партньорствата могат да бъдат здрава основа за развитие на предприемачески умения в различни отрасли чрез пряко участие на предприятията в процеса на придобиване, прилагане и осъвременяване на уменията.

Университетите трябва да възприемат по-предприемчив подход²³. С оглед на това в сътрудничество с ОИСР Европейската комисия вече разработи рамкови насоки за насърчаването на предприемачески университети. Целта е да се подпомогне самооценката на университетите в тази област и да се усъвършенства капацитетът им чрез специално разработени учебни модули. Достъпът до рамковите насоки постепенно ще се разширява.

Комисията:

- *ще подготви общоевропейска инициатива в областта на образованието по предприемачество, обединяваща опита на европейско и национално равнище за анализ на въздействието, обмен на познания, разработване на методики, наставничество и обмен на опит между специалисти практики в държавите членки;*
- *ще задълбочава сътрудничеството между държавите членки с цел да се оцени въвеждането във всяка държава на образование по предприемачество, основано на реален опит, и да се подпомогнат публичните органи, които искат да усвоят успешни практики;*
- *ще разработи съвместно с ОИСР рамкови насоки с цел да се насърчи развитието на училища и институции за професионално образование и обучение, осигуряващи предприемаческа подготовка²⁴;*
- *ще насърчава признаването и удостоверяването на познания по предприемачество, придобити в неформална учебна среда или чрез самостоятелна подготовка²⁵;*

²³ Cp. Gibb A., Haskins G., Robertson I., *Leading the Entrepreneurial University (Ръководство за предприемачески университети)*, University of Oxford, 2009.

²⁴ Вж. представеното неотдавна съобщение на Комисията за преосмисляне на образованието COM(2012) 669, точка 2.1.

²⁵ COM(2012) 485 final, 5.9.2012 г.

- *ще представи в началото на 2013 г. рамкови насоки за предприемаческите университети, ще улеснява обмена между заинтересованите университети за тяхното прилагане и постепенно ще ги популяризира сред висшите учебни заведения в ЕС;*
- *ще утвърждава успешни механизми за създаване на предприятия, които реализират възникнали в университетите идеи (предприятия за практическо приложение на университетски проекти и др.), както и зараждащи се екосистеми между университетите и стопанския сектор, насочени към преодоляването на основните предизвикателства пред обществото.*

Държавите членки се приканват:

- *да гарантират, че основното умение „предприемачество” е застъпено в учебните програми в системата на началното, средното, професионалното и висшето образование, както и в програмите за образование на възрастни, преди края на 2015 г.;*
- *да осигурят поне една възможност младежите да придобият практически опит в областта на предприемачеството²⁶, преди да напуснат системата на задължителното образование, например чрез проект за управление на микропредприятие, предприемачески проект в сътрудничество с някое предприятие или социален проект;*
- *да прилагат по-широко обучение по предприемачество чрез институциите за образование на младежи и възрастни, като използват средства от структурните фондове в съответствие с националните планове по заетостта, по-специално по линия на Европейския социален фонд (ЕСФ), особено като средство да се даде втори шанс на хора, които не участват в никакви форми на образование, обучение или заетост, и максимално да използват възможностите за обучение по линия на Европейския фонд за развитие на земеделието и селските райони (ЕФРЗСР).*
- *да популяризират учебни модули по предприемачество за младите хора, участващи в национални схеми за гаранции за младежта²⁷.*

3. ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ 2 — СЪЗДАВАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА ЗА РАСТЕЖ И РАЗВИТИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА

Новоразкритите предприятия се нуждаят от специална подкрепа. Необходимо е да се предприемат действия в **шест основни области**, за да се премахнат пречките, които спъват тяхното създаване и развитие:

- **достъп до финансиране;**

²⁶ Вж. представеното неотдавна съобщение на Комисията за преосмисляне на образованието COM(2012) 669, точка 2.1.

²⁷ Предложение за препоръка на Съвета за създаване на гаранция за младежта, COM(2012) 729.

- подкрепя през решаващите етапи от жизнения цикъл и разрастването на предприятията;
- разгръщане на новите стопански възможности, които предлага цифровата ера;
- по-лесно прехвърляне на собствеността върху предприятията;
- преразглеждане на процедурите за обявяване в несъстоятелност и осигуряване на втори шанс за добросъвестни предприемачи, изпаднали в несъстоятелност;
- намаляване на регулаторната тежест.

3.1. По-добър достъп до финансиране

Никое предприятие не може да работи, да инвестира и да се разраства без подходящо финансиране и ликвидност — достъпът до финансиране е един от лостовите за растеж на МСП²⁸. Резултатите от обявеното през юли 2012 г. от Комисията обществена консултация сочат, че достъпът до финансиране представлява една от най-сериозните пречки пред икономическия растеж и развитието на предприемачеството в Европа. МСП традиционно разчитат на финансиране от банковия сектор, поради което наложените от кризата ограничения на банковото кредитиране се отразиха непропорционално тежко върху дейността им. Освен това **за предприемачите е особено трудно да намерят финансови средства в първоначалните етапи от дейността им**. През декември 2011 г. Европейската комисия представи план за действие с цел да се осигури по-добър достъп до финансиране за МСП²⁹, както и предложения за създаването на фондове за рисков капитал и за социално предприемачество³⁰. На МСП се отделя специално внимание и в Директивата за финансовите инструменти³¹, както и при окончателното договаряне на Директивата за капиталовите изисквания³². Необходимо е обаче да се направи много повече както на европейско, така и на национално равнище, за да се преодолеят недостатъчно развитите пазарни механизми, включително като се проучат алтернативи на банковото кредитиране за МСП, както и за да се допълнят ограничените финансови средства от частни източници и да се улесни достъпът до информация относно възможностите за финансиране.

²⁸ „Акт за единния пазар. Дванадесет лоста за насърчаване на растежа и укрепване на доверието. „Заедно за нов тип икономически растеж”, COM(2011) 206 окончателен.

²⁹ „План за действие за улесняване достъпа на МСП до финансиране, COM(2011) 870 окончателен.
³⁰ Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно европейските фондове за рисков капитал, COM(2011) 860; Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно европейски фондове за социално предприемачество, COM(2011) 862.

³¹ Директива 2004/39/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. относно пазарите на финансови инструменти, за изменение на директиви 85/611/ЕИО и 93/6/ЕИО на Съвета и Директива 2000/12/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 93/22/ЕИО на Съвета.

³² Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно лицензирането и осъществяването на дейността на кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Директива 2002/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно допълнителния надзор на кредитните институции, застрахователните предприятия и на инвестиционните посредници към един финансов конгломерат

Също толкова важно е да се повиши качеството на проектите за стартиращи предприятия и тяхната финансова възвръщаемост. Могат да се предприемат действия в следните области: **осигуряване на финансова подкрепа за експериментално, демонстрационно и пилотно прилагане на нови технологии, засилено развитие на механизми за набиране на предприемачески капитал, инвестиции от бизнес ангели и изграждане на инкубатори, както и предоставяне на кредити за МСП с голям потенциал за развитие.** Комисията предложи да се предоставя подкрепа в тези области в рамките на бъдещата **Програма за конкурентоспособност на предприятията и МСП (COSME)³³** и **по програма „Хоризонт 2020“**. Те са застъпени в по-голяма степен и по линия на структурните фондове на ЕС³⁴.

Участниците в социалната икономика и социалните предприятия са важен стимул за създаването на социално приобщаващи работни места и социални иновации. Въпреки че срещат проблеми, сходни с тези на повечето МСП, те може да изпитват още по-големи затруднения при достъпа до финансиране — проблем, за чието решаване Комисията предвижда мерки в рамките на бъдещата **Програма за социална промяна и социални иновации и разпоредбите относно структурните фондове³⁵**.

Важен елемент за възникването на успешна предприемаческа екосистема е връзката с повече инвеститори на ранен етап от дейността на предприятието (източници на предприемачески капитал и бизнес ангели), способни да осигурят предстартов капитал, както и първата вълна от дялов капитал. Този род инвеститори използват широка мрежа от контакти и са източник на ценни знания и подкрепа за пазара и за развитието на предприемачески „интелигентни пари“. Тези инвестиции също могат да се насърчат с помощта на данъчни стимули.

През 2008 г. Комисията създаде Европейската предприемаческа мрежа **„Enterprise Europe Network“**, обединяваща на партньорски начала над 600 организации, като една от задачите ѝ е да предоставя на предприятията и на потенциални предприемачи необходимата информация за достъп до фондовете на Европейския съюз и финансиране по линия на ЕС. **Получаването на по-добра информация за осигуряването от ЕС подкрепа остава първостепенна необходимост за предприятията.** Съвместно със заинтересованите страни Комисията работи за **укрепване на мрежата**, за по-активно изпълнение на целите ѝ и за повишаване на резултатите от дейността ѝ.

Комисията:

- *ще осигури финансови средства за програми, насочени към създаването на пазар за микрофинансиране в Европа посредством инициативи като европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“ и програмата за*

³³ Предложение за регламент за създаване на Програма за конкурентоспособност на предприятията и за малките и средните предприятия (2014 — 2020 г.), COM(2011) 834 окончателен.

³⁴ Съгласно предложението на Комисията за бъдещето на структурните фондове, за да може да се осигурят финансови средства от ЕСФ или ЕФРР за развитие на предприемачеството, е необходимо да се въведат цялостни стратегии за приобщаваща подкрепа на стартиращите предприятия, COM(2012) 496 final — 2011/0276 (COD).

³⁵ Вж. законодателното предложение: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011PC0609:BG:NOT>.

съвместни действия за подкрепа на микрофинансиращите институции JASMINE, и ще обезпечи средства за предоставянето на микрофинансиране в държавите членки и в регионите по линия на Европейския социален фонд или Европейския фонд за регионално развитие;

- *ще улесни прекия достъп на МСП до капиталовите пазари чрез разработването на правила на равнището на ЕС, уреждащи дейността на специализирани платформи за търговия с акции и облигации, издавани от МСП („пазари за растеж на МСП“) в рамките на преразглеждането на Директивата относно пазара на финансови инструменти (ДОПФИ).*

Държавите членки се приканват:

- *да оценят необходимостта от изменение на сега действащото национално законодателство във финансовата област с цел да се улеснят нови алтернативни форми на финансиране за стартиращи предприятия и за МСП като цяло, по-специално платформи за колективно финансиране, както и да разгледат необходимостта от опростяване на данъчното законодателство, за да се стимулира развитието на алтернативни финансови пазари, например инвестиции от бизнес ангели;*
- *да използват средства от структурните фондове за въвеждането на схеми за подкрепа на микрофинансирането по линия на съответните инвестиционни приоритети на Европейския социален фонд (ЕСФ) и Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР);*
- *да използват пълноценно потенциала на ЕФРЗСР, за да гарантират достъп до финансиране за предприемачите, особено на ранен етап от дейността им в сферата на земеделието (например за млади фермери), както и в селските райони като цяло, включително с помощта на финансови инструменти.*

3.2. Подкрепа през решаващите етапи в жизнения цикъл и разрастването на предприятията

Близко половината от новоразкритите предприятия преустановяват дейност през първите пет години след създаването им. Ако искаме европейските предприемачи да осигурят очаквания от тях растеж, трябва да се отделят повече средства за подпомагането им да преодолеят този период. **Предприятията често нямат достъп до подходящи екосистеми, благоприятстващи техния растеж.**

Осигуряването на услуги за подкрепа, основани на добро познаване на пазара, които значително могат да повишат успеваемостта на новите предприятия, може да им даде така необходимия спасителен пояс за това. Ефективната подкрепа включва комплексни програми, в които са застъпени всички основни елементи, като обучение по управление, напътствия за развойно-изследователска дейност и изграждане на мрежи с партньори, потенциални доставчици и клиенти. Предприемачите все повече се нуждаят от съвети и подкрепа, за да се справят с ограничените ресурси и несигурността на доставките с помощта на стратегически инвестиции и разработване на продукти. Нараства и натискът от страна на предприятията върху множество по-малки техни доставчици да отговарят на нови стандарти и изисквания към продуктите, свързани с подобряване на ресурсната ефективност и рециклирането.

Намаляването на разходите за съобразяване с данъчните изисквания би подобрило средата за дейността на предприятията, особено за малките фирми. За разлика от големите корпорации и поради ограничените им ресурси и опит малките и новосъздадените дружества са обременени с по-високи разходи за постигане на съответствие, произтичащи от сложното данъчно законодателство и тежките процедури във връзка с данъчната отчетност. Държавите членки следва да обмислят и възможността за опростяване на регистрацията по ДДС, както и за въвеждане на електронна регистрация на едно гише с цел да се улесни трансграничната електронна търговия за малките предприятия.

Много нови идеи за успешна стопанска дейност се раждат в научно-изследователските среди, но може да се направи повече, за да се стимулират предприятията да използват резултатите от областта на научните изследвания. По тази причина бизнесът трябва да получава повече информация за научни пробиви по проекти, финансирани по рамковите програми за научни изследвания и развойна дейност.

Новите предприятия често стават жертва на **подвеждащи пазарни практики**. Това включва от предоставянето на невярна или заблуждаваща информация за услугата до прикрити оферти под формата на фактури или подвеждащи формуляри за актуализация на данни във фирмени указатели. Комисията публикува стратегия³⁶, в която подробно описва какви действия следва да бъдат предприети в бъдеще за по-добра защита на предприятията, и през 2013 г. възнамерява да представи законодателно предложение.

Премахването на препятствията пред единния пазар, което ще създаде еднакви условия за всички, ще помогне на малките предприятия да развият дейност през граница. Това включва решаване на проблема с двойното облагане и премахване на несъразмерното данъчно облагане, както и отказ от други данъчни мерки, които възпрепятстват трансграничната дейност на предприятията на единния пазар и чуждестранните инвестиции в ЕС.

Наред с това в повечето държави от ЕС нормативната уредба в областта на социалната сигурност на самостоятелно заетите лица значително се различава от разпоредбите по отношение на наетите лица, което създава допълнителни пречки за предприемачите. Подкрепата за започващите нова стопанска дейност е особено важна при прехода от безработица към самостоятелна заетост. В това отношение могат да помогнат разпоредби, улесняващи хората, които зависят от социални плащания (като обезщетения за безработица), да започнат собствен бизнес и да постигнат икономическа независимост (т.нар. социални мостове). Ето защо държавите членки биха могли да разгледат възможността самостоятелно заетите лица да получават социални плащания (например здравни и пенсионни надбавки, обезщетения за инвалидност или обезщетения за безработица при преустановяване на дейността/обявяване в несъстоятелност и др.), съпоставими с обезщетенията за наетите работници и служители, без да намаляват съответните обезщетения за наетите лица.

За да процъфтява дейността им, предприемачите и **МСП имат нужда от специализиран експертен опит, съобразен с индивидуалните им потребности**, тъй като това може да им помогне да постигнат конкурентни предимства и да се възползват

³⁶ „Защита на предприятията от заблуждаващи търговски практики и осигуряване на ефективно правоприлагане“, COM(2012) 702; преглед на Директива 2006/114/ЕО относно заблуждаващата и сравнителната реклама

от глобализиращите се вериги за създаване на стойност, както и от съвместно управление на човешките ресурси. **Клъстърите, мрежите от стопанския сектор и предприемачески сдружения от всякакъв друг тип могат да осигурят такава насърчителна среда,** тъй като обединяват съответните участници от стопанския, образователния, научно-изследователския и публичния сектор³⁷. Някои МСП, като например социалните предприятия, често прилагат специфични модели на стопанска дейност, за които са необходими специални програми за подкрепа. Обединяването на МСП може да доведе до повишаване на конкурентоспособността³⁸. Затова държавите членки биха могли да обмислят мерки за усъвършенстване на данъчния режим, които биха осигурили възможност за създаването на повече такива обединения на МСП.

От огромна полза за предприятията може да бъде и единният пазар. За момента обаче все още има някои пречки за доброто му функциониране. На трети октомври 2012 г. Европейската комисия представи **Акт за единния пазар II**³⁹ с цел да се намалят съществуващите препятствия. **Ефективното изпълнение** на тези мерки в области като трансграничното предоставяне на услуги, признаването на дипломите и квалификациите и правото на установяване на дружествата може да даде тласък за развитие на предприемачеството в Европа.

Следва да се поощрява и **обменът на знания с опитни предприемачи в ЕС**, например в рамките на програмата на Комисията „Еразъм за млади предприемачи” (EYE).

Комисията:

- *ще установява и популяризира най-успешните практики в държавите членки с цел да се създаде по-благоприятна фискална среда за предприятията;*
- *ще подпомага сътрудничеството между клъстърите и мрежите от стопанския сектор;*
- *ще подпомага контактите и обмена на най-успешни практики между институции, изпълняващи програми за МСП за ефективно използване на ресурсите;*
- *ще задълбочава партньорството между европейската мрежа за предприемачество „Enterprise Europe Network” с участващите в нея организации, с единните звена за контакт и всички организации за подкрепа на МСП с цел: i) широко да се разпространява информация за инициативи на ЕС, източници на финансиране и подкрепа за иновациите; ii) да се насърчават държавите членки да предприемат по-енергични мерки, за да се повиши готовността на предприемачите и МСП да приемат инвестиции; iii) да се предоставя ефективна подкрепа на предприятията оптимално да се*

³⁷ „The Concept Of Clusters And Cluster Policies And Their Role For Competitiveness And Innovation: Main Statistical Results And Lessons Learned” (*Концепцията за клъстъри и клъстърна политика и ролята им в областта на конкурентоспособността и иновациите — основни статистически резултати и поуки*), работен документ на службите на Комисията, SEC(2008) 2637.

³⁸ Препоръка № 5 от заключителните препоръки на европейската група за клъстърна политика, вж. http://www.proinno-europe.eu/sites/default/files/newsroom/2010/09/ECPG_Final_Report_web-low1.pdf, в която се доразвиват препоръките на Европейския клъстърен алианс.

³⁹ „Акт за единния пазар II — Заедно за нов растеж”, COM(2012) 573 final.

възползват от единния пазар, както и съдействие за достъп до пазари в трети държави;

- *ще преразгледа и ще формулира по-строго разпоредбите, забраняващи определени подвеждащи пазарни практики⁴⁰, и ще засили правоприлагането срещу такива практики при трансгранични случаи;*
- *ще разгърне пълния потенциал на цифровия единен пазар за МСП с цел да се премахнат съществуващите пречки за осъществяване на трансгранична стопанска дейност онлайн⁴¹;*
- *ще продължи развитието на програмата „Еразъм за млади предприемачи” в отговор на нарастващото желание за участие в нея от страна на нови предприемачи в рамките на единния пазар⁴²;*
- *ще насърчава обмена между млади предприемачи от ЕС и трети държави;*
- *ще подпомага държавите членки да разработват комплексни програми за подкрепа посредством семинари за изграждане на капацитет, финансирани чрез механизма за предоставяне на техническа помощ от ЕСФ, и ще привлича съответните заинтересовани страни, включително образователни и обучителни организации, да дадат своя принос за изготвянето на комплексни стратегии и осъществяването на конкретни действия, особено по отношение на младите предприемачи;*
- *ще продължи да развива портала „Вашата Европа” с информация в помощ на бизнеса относно единния пазар, предоставена от Комисията и държавите членки.*

Държавите членки се приканват:

- *да осигурят по-благоприятна данъчна среда на национално равнище през първоначалните етапи от дейността на предприятията, както и да намалят разходите за съобразяване с данъчните изисквания чрез опростяване на процедурата за подаване на данъчна информация и плащане на данъци, като по-широко използват електронни средства, включително чрез ускорено и пълноценно изграждане на цифровия единен пазар;*
- *да съгласуват данъчната си политика с цел да се гарантира, че несъответствията в данъчното третиране не водят до двойно облагане или други неблагоприятни данъчни практики, които възпрепятстват действието*

⁴⁰ Директива 2006/114/ЕО относно заблуждаващата и сравнителната реклама.

⁴¹ Включително например услуга за регистрация по ДДС, деклариране и плащане на ДДС на едно гише, както се посочва в съобщението на Комисията за бъдещето на ДДС (IP/11/1508).

⁴² През 2013 г. търсенето от страна на нови предприемачи ще надхвърли наличния бюджет — по данни от края на декември 2012 г. близо 950 нови предприемачи са имали право да кандидатстват за участие в този обмен, а с наличните средства биха могли да се осигурят около 930 участия. Като се има предвид, че броят на предприемачите с право на участие се увеличава с 25 души всяка седмица, очевидно през 2013 г. търсенето ще надхвърли предлагането. Още през 2012 г. немалко посреднически организации изчерпаха заделените за тях средства и нямаха възможност да организират повече обменни контакти.

на единния пазар, като затрудняват извършването на стопанска дейност през граница и трансграничните инвестиции на рисков капитал;

- да направят преоценка на режима си за корпоративно данъчно облагане и да разгледат възможността за разширяване на режима за ограничаване на загубите, както и за отчисления при корпоративното данъчно облагане;
- да разгледат възможността от 2013 г. да започнат да прилагат по отношение на малките предприятия схема за касова отчетност на ДДС;
- да приемат необходимите мерки, осигуряващи подкрепа за пазарно приложение на иновациите и развойно-изследователски проекти, като отчитат специфичните предизвикателства, с които се сблъскват новосъздадените дружества;
- да разгледат възможността собствениците на нови предприятия да искат евентуално предоговаряне на графика за плащане на социалноосигурителни вноски за ограничен период от време в зависимост от конкретните обстоятелства в дейността на дружеството и след представяне на сериозни основания за това;
- да се възползват оптимално от новите мерки, въведени по линия на Европейския фонд за развитие на земеделието и селските райони (ЕФРЗСР), за подкрепа на стартиращи предприятия и за разработване на цялостни програми за професионален обмен между предприемачите, включително чрез посещения на земеделски стопанства; да подпомагат развитието на клъстери, мрежи от стопанския сектор и дейности за сътрудничество в областта на земеделието, горското стопанство, хранително-преработвателната промишленост и други неземеделски предприятия в селските райони.

3.3. Разгръщане на новите стопански възможности, които предлага цифровата ера

По-доброто използване на комуникационните и информационните технологии (ИКТ) може значително да подпомогне растежа на предприятията. ИКТ са основен фактор за растежа на националните икономики и европейските МСП се разрастват двойно и тройно по-бързо, когато използват информационни и комуникационни технологии. Както се посочва в съобщението на Комисията в областта на индустриалната политика⁴³, „предприемачите трябва да използват цялостния потенциал на цифровия единен пазар в ЕС, който се очаква да нараства с 10 % годишно до 2016 г.”.

Опирайки се на програмата в областта на цифровите технологии и на водещите инициативи в областта на индустриалната политика, Комисията ще подпомага предприемачите и МСП оптимално да се възползват от потенциала на ИКТ както при

⁴³ „По-силна европейска промишленост за растеж и възстановяване на икономиката”, актуализирано становище на Комисията в областта на индустриалната политика, COM(2012) 582 от 10 октомври 2012 г.

предлагането на нови цифрови продукти и услуги, така и при **търсенето** и интелигентното използване на тези технологии.

От гледна точка на предлагането **уеб предприемачите представляват специална група**, тъй като използването на интернет е незаменим елемент в разработването от тях нови цифрови услуги и продукти. Стартиращите предприятия от тази група най-често преуспяват или фалират по-бързо, отколкото останалите предприемачи и проявяват тенденция за експоненциален растеж, който носи по-големи печалби, но и по-големи рискове. Те работят в сложна и много динамична екосистема, в която от първостепенно значение са контактите в мрежа и експерименталният подход. Такива предприятия се създават с по-малко разходи и пречките за навлизането им на пазара са по-малки, което ги превръща в привлекателна възможност за започването на предприемаческа кариера. Ето защо по отношение на уеб предприемачите са необходими специално съобразени мерки за подкрепа, целящи структурно да подсилят екосистемата за създаването на уеб предприятия.

От гледна точка на предлагането **инвестициите в цифрови технологии вече не са въпрос на избор** — днес предприятията могат да бъдат конкурентоспособни само ако са готови за изискванията на цифровия свят. Това поражда както възможности, така и предизвикателства, особено за МСП, тъй като често те не са достатъчно добре подготвени да прилагат все по-сложните нови модели на стопанска дейност.

Цифровите предприемачи пълноценно използват цифрови продукти и услуги, включително мрежов достъп до информация с помощта на т.нар. „изчислителен облак“⁴⁴, за да преосмислят стопанските си модели и да повишават конкурентоспособността си⁴⁴. Съчетани с развитието на умения в областта на електронните технологии, инициативите на ЕС за интелигентно използване на информационните технологии и интегриране на МСП в глобалните производствени вериги за създаване на стойност ще насърчат навлизането на цифрови технологии приобщаването на МСП към виртуалния свят.

Потенциалът на електронната търговия като част от възможностите, които предлага за предприемачите цифровият единен пазар, все още не е напълно оползотворен. Необходими са редица конкретни действия, за да се повиши доверието в онлайн търговията⁴⁵.

Комисията:

- **ще насърчава натрупването на познания** за основните пазарни тенденции и иновативни стопански модели чрез създаването на механизми за наблюдение на пазара и съответен индекс в сътрудничество с основните заинтересовани страни с цел да се улесни диалогът и да се договори обща програма за действие;
- **ще повишава осведомеността** за предимствата от най-новото развитие в областта на цифровите технологии чрез общоевропейска информационна кампания, насочена към предприемачите и МСП, с която ще се популяризират

⁴⁴ „Оползотворяване на потенциала на изчисленията в облак в Европа”, COM(2012) 529.

⁴⁵ „Съгласувана уредба за повишаване на доверието в цифровия единен пазар за електронната търговия и интернет услугите”, COM(2011) 942 окончателен от 11 януари 2012 г.

успешни европейски примери и ще се организират общоевропейски конкурси и награди, за да могат предприемачите да осъзнаят промените в икономическата среда и новите възможности за развитие на стопанска дейност;

- **ще подпомага контактите и изграждането на мрежи** за стимулиране и подкрепа на нови предприемачески идеи, например чрез създаването на **европейска мрежа за наставничество**, предоставяща обучение, съвети и практически насоки за дейността на предприятията в цифровата ера, и ще организира мероприятия сред заинтересованите страни за проучване и създаване на нови партньорства;
- **ще предприеме действия, насочени специално към уеб предприемачите**, като например: i) европейско партньорство за стартиращи предприятия с цел да се осигури достъп до експертен опит, наставничество, технологии и услуги; ii) клуб с участието на водещи уеб предприемачи на световно равнище с цел да се задълбочи културата за развитие на уеб предприемачеството в Европа; iii) европейска мрежа на организациите, ускоряващи развитието на стопанска дейност онлайн; iv) работа с европейските инвеститори с цел да се увеличат предприемаческият капитал и колективното финансиране за стартиращи уеб предприятия; v) насърчаване на таланти за различни уеб дейности чрез стимулиране на масовото участие в открити курсове онлайн⁴⁶ и платформи за наставничество и изграждане на умения;
- **ще развива способностите и уменията** чрез по-активни действия за подобряване на уменията в областта на електронните технологии с цел да се подобри капацитетът за управление на стопански дейности онлайн, както и за дейности в областта на науката и творческите отрасли, и ще развива управленски и предприемачески умения за работа с новите технологии и пазари.

Държавите членки се приканват:

- да предоставят по-голяма подкрепа на национално и регионално равнище за стартиращи предприятия в областта на цифровите технологии и интернет и да насърчават алтернативни форми на финансиране за технологични предприятия през първоначалните етапи от дейността им, като например схемите за ваучери за иновации за използване на ИКТ;
- да насърчават достъпа на предприемачите до данни с отворен достъп и големи бази данни, натрупани по програми с подкрепата на публичния или частния сектор, като културната библиотека „Европеана”⁴⁷;
- да подпомагат най-талантливите предприемачи, например като поощряват най-добрите студенти да започнат собствена стопанска дейност;

⁴⁶ Вж. например <http://www.radicalsocientreps.org/>, <http://www.youtube.com/watch?v=iE7YRHxwoDs> и <http://www.academicmatters.ca/2012/05/the-massive-open-online-professor/>.

⁴⁷ Културният портал <http://Europeana.eu> е създаден с подкрепата на Европейската комисия и предоставя интерфейс с достъп до милиони цифровизирани книги, картини, филми, музейни експонати и архиви от цяла Европа.

- да съдействат за бързото приемане на представените стратегически инициативи, като реформата за защита на данните и предложението за общ европейски закон за продажбите, с което ще намалее пречките за навлизането на „изчислителния облак“ в ЕС;
- да осигурят възможно най-добро използване на финансови средства от ЕС за развитие на предприемачеството в областта на цифровите технологии и интернет в съответствие с приложимите разпоредби и приоритети.

3.4. По-лесно прехвърляне на собствеността върху предприятия

Всяка година близо **450 000 фирми в Европа с общо два милиона служители се прехвърлят** на други собственици. Тези операции обаче са сложни — според оценки **вследствие на това всяка година се закриват 150 000 дружества с 600 000 работни места**⁴⁸. Основните фактори за това са регулаторни или данъчни тежести, липса на осведоменост за необходимата подготовка и на прозрачни пазари за такива сделки, както и дългите периоди за изпълнение на формалностите. Освен това правната форма на дадено дружество (еднолични търговци), както и неговата възраст (по-специално дружествата на по-малко от три години) са допълнителен източник на уязвимост. Ето защо **най-малките предприятия са изложени в най-голяма степен на риска от неуспешно прехвърляне**.

Тези предприятия са действащи, с установени продукти, пазари и потребители и следователно са с по-висок шанс за оцеляване от новите предприятия. Бъдещите предприемачи трябва да знаят, че придобиването на „действащо предприятие“ **може да бъде привлекателна алтернатива за започване на нов бизнес. Прехвърлянията следва да бъдат улеснени** както за предприемача, който желае да прехвърли дейността си, така и за придобиващото лице.

Прехвърлянето на предприятие от едно поколение на следващото е типична характеристика на семейния бизнес и е най-голямото предизвикателство за него. Прехвърлянето на бизнес в семейството трябва да се разглежда като прехвърляне на собствеността, като тази собственост не е ликвиден актив, а нещо, което е съградено и разработено от семейството в продължение на много поколения, включително ценности, традиции и ноу-хау. Обхватът и мащабът на различните подходи към данъците за наследство и имотните данъци в целия ЕС показват, че все още има много възможности за подобряване на правната среда за прехвърлянето на стопанска дейност в рамките на семейството.

Темата за прехвърлянията на предприятия е **специално разгледана в рамките на инициативата „Акт за малките предприятия“ (Small Business Act — SBA)**⁴⁹ и в **прегледа на SBA от 2011 г.**⁵⁰; тя беше специално разгледана и в **съобщението на Комисията от 2006 г.** „Изпълнение на Лисабонската програма на Общността за растеж и работни места: Прехвърляне на предприятия — приемственост чрез ново начало“⁵¹.

⁴⁸ „Business Dynamics: Start-ups, Business Transfers and Bankruptcy“ (2011) http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/files/business_dynamics_final_report_en.pdf

⁴⁹ „Мисли първо за малките!“ („Small Business Act“ за Европа), COM(2008) 394 окончателен.

⁵⁰ Преразглеждане на „Small Business Act“ за Европа, COM (2011) окончателен.

⁵¹ COM(2006)117 окончателен.

Някои европейски държави са постигнали напредък и разполагат с нормативна база, която е благоприятна за прехвърлянията, но дори и **в тях може да се наблюдава слаба информираност на предприемаческата общност и заинтересованите страни** (професионални асоциации, юридически кантори и консултанти на предприемачи) относно възможностите за прехвърляне и относно необходимата подготовка.

Тъй като пречките пред успешните прехвърляния на предприятия са до голяма степен на местно, регионално и национално равнище, стана ясно, че си струва да бъдат съпоставени подходите в цяла Европа с цел **обмен на най-добри практики и предприемане на действия**, по-конкретно за повишаване на осведомеността за прехвърлянето на собствеността върху предприятия, специалните финансови инструменти, разработени за финансирането на прехвърляния, правното преобразуване (по-конкретно възможността за създаване на акционерни дружества, улесняващи продажбата на дадена фирма) и **прозрачни пазари** за прехвърляне на предприятия⁵².

Комисията:

- *ще разработи насоки относно най-ефективните програми и най-добрите практики, за да се улесни прехвърлянето на предприятия, включително мерки за задълбочаване и разширяване на пазарите за предприятия, за проучване разнообразието от програми в Европа и за предлагане на необходимите действия за отстраняване на оставащите бариери пред трансграничното прехвърляне на предприятия. За тази цел Комисията организира експертна работна група с представители на държавите членки, която през 2013 г. ще има за цел да установи и анализира причините за оставащите бариери в тази област и да предложи препоръки и мерки за подпомагане на тяхното преодоляване.*

Държавите членки се приканват:

- *да усъвършенстват правните, административните и данъчните разпоредби за прехвърляне на предприятия, като вземат предвид Съобщението на Комисията относно прехвърлянето на предприятията от 2006 г. и Съобщението на Комисията относно справянето с пречките пред трансграничното облагане при наследяване в рамките на ЕС от 2011 г.⁵³;*
- *да използват съществуващите европейски фондове в съответствие с правилата за тяхното прилагане и приоритети за подпомагане на прехвърлянето на малките и средните предприятия към предприемачи, възнамеряващи да продължат тяхната дейност;*
- *да подобрят информираността и консултантските услуги за прехвърлянето на предприятия, както и събирането на данни и мониторинга на такива прехвърляния;*

⁵² Например според проучването „Динамика на бизнеса“, едва 1/3 от обхванатите държави членки предлагат специални финансови продукти за подкрепа на прехвърляния, а в десетина държави членки наставничеството или обучението е слабо застъпено или изобщо не се предлага.

⁵³ SOM/2011/864 и свързаната с тях препоръка 2011/856/ЕС относно облекченията при двойното данъчно облагане на наследствата.

- да популяризират ефективно платформите и пазарите за прехвърляне на предприятия и да подемат кампании за повишаване на осведомеността сред потенциалните продавачи и купувачи на жизнеспособни предприятия;
- да обмислят възможността за преразглеждане на данъчните разпоредби по отношение на тяхното въздействие върху ликвидността на малките или средните семейни предприятия в случай на наследяване на собствеността, без това да се отрази неблагоприятно на приходите.

3.5. Превръщане на неуспеха в успех: втори шанс за „добросъвестните фалити“

Фалитът на едно предприятие, подобно на неговото създаване, е част от динамиката на пазара и нормалното му функциониране. Данните показват, че преобладаващата част (96 %) от фалитите се дължат на поредица от закъснели плащания или на други обективни проблеми — с други думи, те представляват „добросъвестни фалити“ и не са свързани с някакви измами от страна на предприемача⁵⁴. Често обаче законите, регламентиращи обявяването в несъстоятелност, третират всички предприемачи като потенциални извършители на измами. За да бъдат отхвърлени тези съмнения се преминава през сложни процедури. В някои държави членки те може да отнемат толкова дълго време, че предприемачите не се решават да предприемат друго бизнес начинание⁵⁵. В някои случаи може дори да са предвидени законови забрани фалирали предприемачи да създават нови предприятия за определен период от време или дори пожизнено.

Дори след реабилитиране предприемачите, които вече веднъж са обявили несъстоятелност, носят този белег и срещат затруднения при финансирането на ново предприятие. Ето защо много потенциални предприемачи просто се предават и се отказват да продължат.

Проучванията обаче показват, че предприемачите, на които е даден шанс да започнат отново, постигат повече успехи и оцеляват по-дълго от средното за новосъздадените фирми; те се разрастват по-бързо и наемат повече работници⁵⁶. Ето защо неуспехът в предприемачеството не трябва да се превръща в „доживотна присъда“, с която се забранява всякаква бъдеща предприемаческа дейност, а следва да се възприема като възможност за извличане на поуки и за усъвършенстване — гледна точка, която понастоящем напълно приемаме като основа на напредъка при научните изследвания. Следователно всяка стъпка за насърчаване на ново поколение предприемачи трябва да включва сигурност, че ако първата им идея се окаже неуспешна, те няма да бъдат завинаги лишени от възможността да опитат отново. В законите за обявяване в несъстоятелност трябва да се предвиждат бързи и ефикасни начини за предявяване и удовлетворяване на вземания на предприятията кредитори, като същевременно се прилагат по-бързи и по-достъпни процедури за ликвидация на предприятията и за освобождаване от отговорност.

⁵⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0584:FIN:bg:PDF>.

⁵⁵ В някои държави членки процедурите за ликвидация на предприятие отнемат около 1 — 2 години. След това са необходими още 3 до 9 години, за да могат предприемачите отново да започнат стопанска дейност.

⁵⁶ E. Stam, D. B. Audretsch и J. Meijaard, „Renascent Entrepreneurship“, Erasmus Research Institute of Management, 2006 г.

Комисията прие през декември Съобщение относно нов европейски подход към фалита и несъстоятелността на предприятия⁵⁷ с оглед създаването на по-благоприятна бизнес среда, например чрез подобряване на ефективността на националните законодателства в областта на несъстоятелността, включително по отношение на продължителността на периода на освобождаване от отговорност от задължения и разходите за това време. Като първа стъпка Комисията същевременно прие предложение за актуализиране на регламента относно производството по несъстоятелност⁵⁸, което ще осигури трансграничното признаване на оздравяването на предприятия, а също така включва улеснено предявяване на вземания в друга държава членка.

Комисията:

- *ще започне обществена консултация, за да проучи вижданията на заинтересованите страни по въпросите, посочени в Съобщението относно нов европейски подход към фалита и несъстоятелността на предприятия, включително даване на втори шанс на добросъвестно фалирали лица и съкращаване и коригиране на периода на освобождаване от задължения.*

Държавите членки се приканват:

- *да намалят до 2013 г., когато това е възможно, времето за освобождаване от отговорност и за уреждане на задълженията на добросъвестни предприемачи след обявяване в несъстоятелност до максимум три години⁵⁹;*
- *да предложат услуги в помощ на предприятията за ранно реструктуриране, съвети за предотвратяване на фалити и подкрепа на МСП за реструктуриране и нов старт;*
- *да предоставят консултантски услуги за изпаднали в несъстоятелност предприемачи във връзка с управлението на дълга и за улесняване на икономическото и социалното приобщаване, както и за разработване на програми за наставничество, обучение и участие в мрежи от стопанския сектор за хора, започващи бизнес за втори път.*

3.6. Регулаторна тежест: по-ясни и по-прости правила

Предприемачите следва да бъдат „нормални потребители“, за които администрациите определят процедурни изисквания. Почти три четвърти от европейците обаче смятат, че е твърде трудно да започнат свой собствен бизнес поради сложност на административните процедури⁶⁰. Още повече са недоволните от голямата регулаторна тежест при осъществяването на стопанска дейност. През 2007 г. Комисията, която отчита тези проблеми, се ангажира с осъществяването на Програма за действие за намаляване с 25 % на административните тежести, произтичащи от законодателството на ЕС, до края на 2012 г.⁶¹ През ноември 2011 г. Комисията прие

⁵⁷ „Нов европейски подход към фалита и несъстоятелността на предприятия“, COM (2012.) 742.

⁵⁸ COM(2012) 744.

⁵⁹ Както беше поискано в заключенията на Съвета по конкурентоспособността от май 2011 г.

⁶⁰ Европейска комисия, експресно проучване на Евробарометър № 354 относно предприемачеството.

⁶¹ Програмата за действие за премахване на ненужните административни тежести за предприятията в ЕС откроява приоритетните области, които създават около 80 % от административната тежест,

доклада „Минимизиране на регулаторната тежест за МСП — адаптиране на законодателството на ЕС спрямо нуждите на микропредприятията“,⁶² с който разшири обхвата на разглежданите регулаторни тежести извън областта на административната тежест за докладване на властите, а също така въведе принципа на обръщане на доказателствената тежест за всяка нова регулаторна тежест. Също така Комисията се ангажира да подобри процеса на консултации с по-малките предприятия и да приема годишен доклад за осъществения напредък при прилагането в държавите членки.

Комисията изготви предложения, надхвърлящи целевото намаление с 25 %. Европейският законодател прие мерки, които спестяват на предприятията общо 30,8 млрд. евро годишно. Това представлява 25 % от регулаторната тежест, която се оценява на 123,8 млрд. евро. Ако допълнителните предложения на Комисията бяха приети от Европейския парламент и Съвета, можеше да бъде постигнато намаление на тежестта с още 5,5 %.

Значителни икономии бяха реализирани в областта на **данъчното законодателство** (преминаване от фактуриране на хартиен носител към електронно фактуриране) и дружественото право (изключения за микропредприятията от някои разпоредби относно задълженията за финансово отчитане). Така например, Директивата за фактурирането⁶³ създаде равнопоставено третиране на фактурите на хартиен носител и на електронните фактури и вече не позволява на държавите членки да изискват определени технологии за електронно фактуриране⁶⁴. В държавите членки беше отбелязан напредък в модернизиранието на **митническото законодателство**, намаляването на задълженията на МСП за отчитане на статистически данни, както и в широк кръг от области⁶⁵.

Намаляването на ненужната и прекомерна регулаторна тежест остава на челно място в политическата програма на Комисията. За тази цел освен конференциите, проведени от държавите членки, на 1 октомври 2012 г. започна обществена консултация за определяне на десетте области от законодателството на ЕС, които

произтичаща от законодателството на ЕС, включително национални правила за прилагането или транспонирането на това законодателство. В сътрудничество с независимия консултант „Stoiber“ бяха предложени стотици корекции, които вече доведоха до годишни икономии за предприятията в размер на 40. млрд. евро. Предложенията включваха различни области — от селско стопанство, околна среда и рибарство до дружественото право, данъци, статистика, безопасност на храните и фармацевтични продукти. С най-голям принос към икономии са данъчното законодателство (преминаване от сметки на хартиен носител към електронни сметки) и дружественото право (изключения за микропредприятията по отношение на някои разпоредби относно баланса и задължението за оповестяване).

⁶² COM (2011) 803 и Съобщение относно способността на ЕС за регулиране, вж.: http://ec.europa.eu/governance/better_regulation/index_en.htm.

⁶³ Директива 2010/45/ЕС на Съвета от 13 юли 2010 г. за изменение на Директива 2006/112/ЕО относно общата система на данъка върху добавената стойност по отношение на правилата за фактуриране.

⁶⁴ Смята се, че ако всички предприятия приемат електронното фактуриране, икономии в средносрочен план ще възлизат на 18 млрд. евро.

⁶⁵ Най-добрите практики са обобщени в приложенията към документа „Европа може да постигне по-добри резултати“, приет от групата на високо равнище за намаляване на административната тежест (ноември 2011 г.), на следния адрес: http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/admin_burden/best_practice_report/docs/bp_report_signatur_e_en.pdf.

носят най-много тежести⁶⁶. Резултатите от тази консултация, заедно с по-конкретен анализ, ще бъдат взети предвид при оценката на необходимостта от преразглеждане на правилата на ЕС в съответните области.

Задълженията на предприятията, произтичащи от нормативната база, следва да бъдат ясни и прости. В допълнение към опазването на общественото здраве, създаването и поддържането на здравословни условия на труд и опазването на околната среда, ясната нормативна база подсигурия условия на равнопоставеност, лоялна и свободна конкуренция, сигурност в стопанската среда и предсказуемост на пазара. Интелигентното регулиране може също да бъде двигател за иновациите, които да изведат европейските дружества на челно място в ключови технологии и услуги. Дублиращото се или некоординираното лицензиране обаче трябва да бъде премахнато. Също така трябва да отпаднат и обременяващите формалности, като изискването за доказване на автентичността на официални документи (например корпоративни записи), за стопански дейности в рамките на вътрешния пазар.

Бюрократичните формалности следва да бъдат премахнати или намалени, когато е възможно за всички предприятия и особено за микропредприятията, **включително за самостоятелно заетите лица и за свободните професии,** които са особено застрашени от тежестта на бюрокрацията поради по-малките си размери и ограничените човешки и финансови ресурси. В същото време оставащите ненужни и неоправдани бариери за упрежняването на свободни професии следва да бъдат премахнати.

В областта на обществените поръчки МСП и трансгранични оференти са възпрепятствани от административни изисквания (напр. предоставяне на доказателствените документи), проблеми при получаването на информация, а понякога и от прекомерните изисквания от страна на възлагащите органи. Делът на МСП, спечелили договори за обществени поръчки, не се е променил съществено от 2002 г. насам. Най-значимият фактор, засягащ участието на МСП, е мащабността на проекта — МСП не разполагат с капацитет да наддават или да изпълняват изискванията за големи обществени поръчки; като цяло поръчки над 300 000 EUR, изглежда, са отвъд техните възможности. Разделянето на договорите на обособени позиции с обща стойност над определен праг би повишило броя на достъпните за МСП договори.

Освен това Комисията препоръчва на държавите членки да продължат модернизирването на пазарите на труда чрез опростяване на трудовото законодателство и разработване на гъвкави работни споразумения, включително схеми за работа на съкратено работно време⁶⁷.

Предприятията също така следва да са в състояние да разчитат на **експертни съвети и помощ**, когато са изправени пред неправомерно прилагане на законодателството за вътрешния пазар — област, в която мрежата на Комисията за решаване на проблеми в рамките на вътрешния пазар („SOLVIT“) работи активно през последните десет години.

⁶⁶ Консултация: „Кои са десетте най-обременителни законодателни актове на ЕС за МСП?“ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/public-consultation-new/index_en.htm.

⁶⁷ „Към възстановяване и създаване на работни места“, 18.4.2012 г., COM (2012) 173 final. Виж също „Пречки пред растежа — наемането на първия служител“, доклад на експертна група „Първи служител“ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/support_measures/first_emp/1st_emp_en.pdf.

Предприемачите следва също така да могат да разчитат на едно-единствено звено за контакт за получаването на изчерпателна информация относно разрешителните, административните процедури, финансите и обществената подкрепа. Следва да се популяризира идеята за „едно обслужващо гише“ за предприемачи, като например „Barcelonactiva“, носител на Европейската награда за насърчаване на предприятията за 2011 г. Освен това Комисията неотдавна откри нов портал „Вашата Европа“, който предоставя единен достъп до всички финансови инструменти на ЕС⁶⁸. Повече административни процедури следва да бъдат достъпни онлайн за предприятията, включително и в трансграничен план. Държавите членки се приканват да разширят с повече процедури своите единични звена за контакт, създадени по силата на Директивата за услугите, да следват подхода, основаващ се на жизнения цикъл, както и да предоставят многоезична и разбираема информация на потребителите.

Комисията:

- *ще продължи да работи упорито за намаляване на регулаторните тежести в предложеното законодателство на ЕС, особено в области, в които тези тежести са най-големи;*
- *ще посочи как ще направи прегледа и промените в правилата на ЕС с цел намаляване на ненужните или прекомерните тежести в установените десет най-обременителни области. Ще бъдат предложени законодателни инициативи за намаляване на административната тежест в други области, като например за насърчаване на електронното фактуриране в областта на обществените поръчки и за улесняване извършването на стопанска дейност чрез стандартна декларация за ДДС⁶⁹;*
- *ще предложи законодателство за премахване на обременяващите изисквания за легализация на публични документи, които МСП трябва да предоставят за осъществяването на трансгранична дейност в рамките на единния пазар;*
- *ще създаде работна група за оценка на специфичните нужди на предприемачите със свободни професии във връзка с въпроси като например опростяване, придаване на международно измерение или достъп до финансиране;*
- *ще наблюдава напредъка посредством единичните звена за контакт съгласно Директивата за услугите и ще насърчава държавите членки да прилагат подход, в по-голяма степен ориентиран към бизнеса;*
- *ще предприеме действия, за да се гарантира, че повече предприятия получават помощ чрез мрежата SOLVIT при отнемане на права на единния пазар от страна на публичните органи. Мрежата „Enterprise Europe“ следва да подпомага предприятията с цел да им се осигури ефективен достъп до SOLVIT и те реално да се възползват от него. Следва внимателно да бъдат разгледани всички налични ресурси на равнището на ЕС за предприемачите, за*

⁶⁸ Това е резултат от плана за действие на Комисията за подобряване на достъпа до финансиране за МСП, COM (2011) 870 окончателен.

⁶⁹ Работна програма на Комисията за 2013 г., COM (2012) 629 final.

да се гарантира яснота и достъпност и за да се избегне дублирана или остаряла информация.

Държавите-членки се приканват:

- *до края на 2015 г. да бъде намалено до един месец времето за лицензиране и за издаване на други разрешителни, необходими за започване на стопанска дейност⁷⁰;*
- *да прилагат в пълна степен до 2013 г. „Европейския кодекс на най-добрите практики, улесняващи достъпа на МСП до процедури за възлагане на обществени поръчки“;*
- *да продължат модернизиранието на пазарите на труда чрез опростяване на трудовото законодателство и разработване на гъвкави работни споразумения, включително схеми за работа на съкратено работно време⁷¹;*
- *да разширят единичните звена за контакт до повече икономически дейности и да ги направят по-лесно достъпни за потребителите;*
- *да създадат обслужване на едно гише за предприемачи, за да обединят всички услуги за подпомагане на бизнеса, в това число наставничеството, подпомагането и консултирането относно достъпа до традиционни и нетрадиционни форми на финансиране, достъпа до инкубатори и бизнес ускорители, както и подпомагането на ранно утвърждаване в международен план на малки предприятия. Всички заинтересовани страни следва да бъдат включени, за да се подсигури партньорски подход, включително организации, предоставящи образователни услуги и обучение.*

4. ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ 3 — ПРИМЕРИ ЗА ПОДРАЖАНИЕ И ДОСТИГАНЕ ДО СПЕЦИФИЧНИ ГРУПИ

4.1. Нови схващания: предприемачите като примери за подражание

Европа разполага с ограничен брой популярни истории за предприемачески успех. Това се дължи на факта, че предприемачеството не се смята за предпочитан път на кариерно развитие. В Европа трудно може да се намери класация, в която кариерата „предприемач“ да е сред желаните пътища за професионално развитие. Въпреки факта, че предприемачите създават работни места и дават тласък на икономиката, техните успехи не се представят в медиите като пример за подражание. Младите хора поставят предприемаческата кариера сравнително ниско в списъка на привлекателните професии и това възпира онези, които може да желаят да станат предприемачи.

Ето защо важен елемент за промяната на предприемаческата култура е промяната в отношението към предприемачите посредством практическа и положителна

⁷⁰ С проучването „Динамика на бизнеса“ от 2010 г. беше установено, че в седем от 33 европейски държави, обхванати от проучването, е възможно пет образцови дружества да получат всички необходими лицензии в рамките на 30 дни.

⁷¹ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/ags2013_bg.pdf, стр. 10.

информация относно постиженията на предприемачите, тяхното значение за обществото и възможностите за кариерно развитие чрез създаване на нови предприятия или придобиване на предприятия. За постигането на тази цел тяхната популярност като пример за подражание трябва да бъде увеличена, като се вземе под внимание разнообразието на предприемачески профили и пътища към успеха. Непривлекателният образ на предприемаческата кариера може да бъде променен чрез ясна и конкретна информация относно предприемачеството. Подходяща и по-широка обществена дискусия, по-специално в медиите, е от съществено значение за решителните промени в предприемачеството. Публичните и частните институции следва да бъдат насърчавани да подчертават икономическото и социалното значение на предприемачеството не само като достоен път на кариерно развитие, но и като въпрос от изключителен национален, европейски и международен интерес.

Комисията:

- *ще утвърди в рамките на Европейската седмица на МСП общоевропейски ден на предприемачеството за ученици в последна година от средното образование. Мероприятията биха могли да включват срещи с предприемачи, обсъждане на конкретни примери, лекции, семинари и дни на отворените врати за различни предприятия.*

Държавите членки се приканват:

- *да засилят дейността по насърчаване на предприемачеството и да определят известни предприемачи за национални посланици по предприемачество, които да бъдат „лицето на предприемачеството“ в техните страни. Тяхната роля ще бъде да популяризират ползите за обществото от предприемачеството, да подчертават колко е важно придобиването на предприемачески умения и опит в образователната сфера, както и да показват предприемачеството като възможност за кариерно развитие;*
- *да вземат по-добре предвид различните бизнес модели и правни форми при разработването на национални или местни схеми за подкрепа на бизнеса и да развият обучението по социално предприемачество.*

4.2. Нови хоризонти: приобщаване към предприемачеството на жените, възрастните хора, мигрантите, безработните и младите хора

Демографските групи, които са по-слабо застъпени сред предприемачите, и особено сред учредителите на нови предприятия, са младите хора, жените, хората с увреждания и/или мигрантите. Европа трябва да открие за тях пътища към предприемачеството, за да създаде работни места за тях, да ги насърчи в икономически и социален аспект, както и да даде тласък на техния капацитет за творчество и новаторство. Тези пътища трябва да бъдат чувствителни към нуждите на различните групи, техните очаквания и техните норми по отношение на това как да бъдат получени съвети и информация. Мерките следва да се основават на комплексна схема за подпомагане, която насърчава човешкия капитал и предоставя финансова подкрепа. Освен специфичните дейности, адаптирани към нуждите на всяка от тези групи, всички те следва да бъдат включени в програми за обучение по предприемачество, които са разработени и се прилагат в партньорство с доставчици на образователни услуги, младежки организации, утвърдени бизнес консултанти и финансови институции.

4.2.1. Жени

Жените представляват 52 % от европейското население, но съставляват само една трета от самостоятелно заетите лица или от всички предприемачи в ЕС⁷². **Ето защо жените представляват огромен предприемачески потенциал в Европа.** При създаването и ръководенето на бизнес жените са изправени пред повече трудности от мъжете, главно по отношение на достъпа до финанси, образование, създаване на контакти, както и при съчетаването на стопанска дейност и семеен живот⁷³.

Потенциалните жени предприемачи трябва да бъдат информирани за програми в подкрепа на бизнеса и за възможностите за финансиране.

През 2009 г. Комисията откри Европейската мрежа на посланици на женското предприемачество, която да послужи за вдъхновение на потенциални предприемачи сред жените. През 2011 г. инициативата беше последвана от откриването на Европейска мрежа от ментори за жените предприемачи, които на доброволни начала съветват жените, които започват и управляват нови предприятия. През 2012 г. Комисията направи предложение за подобряване на баланса между половете в управителните съвети на дружествата, котираните на борсата. Въпреки че членството в управителни съвети изисква различни способности и умения в сравнение с предприемачеството, поголемият брой жени на висши ръководни длъжности биха могли да служат като пример за други жени. Известността на повече жени с успешна кариера ще покаже на останалите жени, че и те имат шанс за успех на пазара на труда.

Ефективното прилагане на съществуващото законодателство в областта на равенството между половете, по-специално Директива 2010/41/ЕО, следва допълнително да насърчи предприемачеството сред жените⁷⁴.

Комисията:

- *ще създаде европейска онлайн платформа за жените предприемачи, която ще бъде използвана за наставничество, консултации, обучения и бизнес общуване в мрежа; тя ще обедини действащите онлайн мрежи на националните посланици и наставници, ще увеличи предлаганите от тях услуги и ще разшири и задълбочи нейния обхват, а също така ще подкрепи предприемачеството сред жените на национално и регионално равнище чрез насърчаване на обмена на най-добри практики между държавите членки.*

Държавите членки се приканват да:

- *разработят и прилагат национални стратегии за развитие на предприемаческия дух у жените, чиято цел е увеличаване на дела на предприятията, ръководени от жени;*

⁷² Eurostat, „Статистика на фокус: предприемачески различия между мъжете и жените“ (30/2007).

⁷³ Виж, например О. Bekh, ETF Women's Entrepreneurship Development, Policy Brief (2012); А. Lesina, F. Lotti, Do Women Pay More for Credit? Evidence from Italy NBER Working Paper (2008); women in business and decision-making, Eurochambres (2004).

⁷⁴ ОВ L180/1 от 15.7.2010 г.

- *събират данни, обобщени по полов признак, и да изготвят годишни актуализации относно развитието на жените предприемачи на национално равнище;*
- *продължат и разширят съществуващите мрежи от посланици за женското предприемачество и за ментори за жените предприемачи;*
- *прилагат политики, които дават възможност на жените да постигнат необходимия баланс между професионалния и личния живот чрез създаване на подходящи и финансово достъпни грижи за децата и възрастните хора, особено чрез оптимално използване на възможностите за подпомагане по ЕЗФРСР, ЕФРР и ЕСФ.*

4.2.2. Възрастни хора

Възрастните хора са ценен ресурс за предприемачеството. В периода между 1990 г. и 2010 г. дялът на гражданите на възраст над 50 години в Европа се е повишил от 32,1 % до 36,5 %, а средната възраст на европейското население се очаква да нарасне през следващите десетилетия. Всяка година нарастващ брой добре образовани и много опитни възрастни хора се пенсионира, а към днешна дата обществото не подхожда гъвкаво спрямо тяхната заетост и не се възползва от техните експертни познания и умения. Ангажирането им както посредством създаването на собствен бизнес, така и в подкрепа на нови и утвърдени предприемачи, в максимална степен би оползотворило натрупания от тях опит, който може да бъде загубен при пенсиониране, би насърчило обмена на знания между поколенията и би гарантирало предаването на експертни познания.

Тъй като хората живеят по-дълго и остават в добро здраве, традиционните модели и варианти за пенсиониране започват да се променят. Хората, които желаят да започнат бизнес за първи път, трябва да могат да се възползват от пълния набор съществуващи услуги за подкрепа.

Предприемачите в напреднала възраст също така могат да бъдат ценен ресурс за други предприемачи. Пенсионираните бизнесмени притежават ценни познания и опит и могат да съдействат за по-лесно стартиране и управление на предприятие, отколкото ако неопитният учредител действа сам. Това знание представлява ценен европейския интелектуален капитал и трябва да бъде използвано много добре. Европа би могла да потърси вдъхновение от програми като „Senior Enterprise“ (Ирландия) и „Maillages“ (Франция), насърчаващи мотивирани възрастни хора да служат като доброволни наставници, потенциални купувачи или инвеститори в бизнеса или като временни управители в помощ на уязвими нови предприятия или предприятия в процес на преход⁷⁵.

Комисията:

⁷⁵ Друг пример за това какво може да бъде постигнато, е базираната в Съединените американски щати организация Service Corps of Retired Executives (SCORE), която създаде мрежа от 13 000 доброволци, чиито експертни съвети са помогнали за създаването на над 67 000 работни места през 2011 г.

- *ще подкрепи обмена на най-добри практики за насърчаване наставничеството на новите предприемачи от страна на ръководители и предприемачи с дългогодишен опит и ще подпомогне взаимното и междупоколенческо наставничество сред предприемачите за обмен на жизненоважни умения, като например грамотност в областта на информационните технологии и предаване на опита от възрастните опитни специалисти на младите.*

Държавите членки се приканват:

- *да насърчат възрастните предприемачи, които се интересуват от предаване на ноу-хау на нови предприемачи, и да свържат предприемачите в напреднала възраст с неопитни предприемачи за създаване на екипи с по-широк профил от умения;*
- *да гарантират, че участието на възрастни предприемачи и пенсионирани ръководни кадри в проекти е съвместимо с техните пенсионни намерения.*

4.2.3. *Предприемачи мигранти*

Имигранти са основали 52 % от новите предприятия, създадени в Силициевата долина в периода между 1995 г. и 2005 г., а Израел дължи в голяма степен успеха си на имигрантското население. **Според ОИСР мигрантите са настроени по-предприемачески от местното население, като едно родено в чужбина самостоятелно заето лице, което притежава малка или средна фирма, създава между 1,4 и 2,1 допълнителни работни места**⁷⁶. Мигрантите представляват важен резерв от потенциални предприемачи в Европа. Към днешна дата обаче предприятията на мигранти в Европа са основно микропредприятия без или с много малък брой служители. Дейността им е в по-малък мащаб в сравнение с местните предприятия и по отношение на оборота и печалбата. Квалифицираните мигранти често срещат правни пречки, ограничен достъп до трудовите пазари и възможности за кариера, което ги кара да се насочат към самостоятелна заетост. Следва също така да се отбележи, че някои трети държави разполагат с особено привлекателна политика за миграцията, за да се улесни пристигането на предприемачи. Следва да се обърне внимание и на по-уязвимите групи от по-ниско квалифицирани мигранти. Независимо от това, че сред мигрантите делът на създаващите собствен бизнес е по-голям, отколкото сред останалата част от населението, те фалират по-често поради липсата на информация, знания и езикови умения⁷⁷.

ЕС публично призна изключително важния принос, който предприемачите мигранти могат да имат за устойчивия растеж и заетостта. Европейската програма за интеграция на граждани на трети страни⁷⁸ подчертава важната роля на мигрантите като предприемачи и уточнява, че „техните творчески и новаторски способности също следва да бъдат подкрепени“. Важно е, че политиките за насърчаване на предприемачеството в Европа вземат изцяло под внимание потенциала на тази група.

⁷⁶ ОИСР (2010), Open for Business; Migrant Entrepreneurshi in OECD Countries, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264095830-en>

⁷⁷ Rath, J., Eurofound (2011), Promoting ethnic entrepreneurship in European cities, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, на разположение на адрес: <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2011/38/en/2/EF1138EN.pdf>

⁷⁸ COM(2011) 455 окончателен и SEC(2011) 957 окончателен.

Висококвалифицирани лица, които не са от държави — членки на ЕС, вече могат да бъдат приемани на работа по силата на Директивата за синята карта⁷⁹. Националните и европейските политики трябва също да отчетат потенциала на квалифицираните мигранти за създаването на предприятия и работни места. По-специално мерките за подкрепа и политическите инициативи следва да спомогнат за привличането на талантиви бъдещи предприемачи, желаещи да създадат глобални компании в Европа.

Комисията:

- *ще предложи политически инициативи за привличане на предприемачи мигранти и за улесняване на предприемачеството сред мигрантите, които вече пребивават в ЕС или пристигат по причини, различни от започване на бизнес, като се имат предвид най-добрите практики в държавите членки, включително от страна на местните власти;*
- *ще анализира възможността да предложи законодателство, целящо да се премахнат правните пречки за създаването на предприятия и да се предоставя на квалифицираните предприемачи имигранти стабилно разрешително.*

Държавите членки се приканват да:

- *премахнат правните пречки пред създаването на предприятия от законно пребиваващи предприемачи мигранти, като например обмислят инициативи за предоставяне на квалифицирани имигранти предприемачи с образование, равняващо се на диплома от европейска университетска институция, на стабилно разрешително, позволяващо им да развият стопанска дейност в Европа, което може да бъде удължено, ако са постигнати предварително определени цели, свързани със създаването на нови работни места, оборот или привличането на ново финансиране;*
- *улеснят достъпа до информация и създаването на мрежи за предприемачите мигранти и бъдещите предприемачи мигранти, например чрез създаване на подходящи информационни центрове в райони с голяма гъстота на мигрантите.*

4.2.4. Безработните и по-специално младежите, останали без работа

Като се има предвид големия брой безработни в Европа, трябва да бъдат приложени схеми в подкрепа на предприемачеството, за да се насърчи създаването на собствен бизнес като начин за излизане от армията на безработните⁸⁰. Много малко схеми за развитие на бизнеса са насочени по-специално към безработните младежи⁸¹.

Цялостната подкрепа за развитие на бизнеса трябва да включва предоставяне на информация и електронни връзки към помощни услуги, съвети и консултации, както и

⁷⁹ Директива 2009/50/ЕО на Съвета.

⁸⁰ „Ангажиране на младежите на трудовия пазар“, COM (2012) 727.

⁸¹ Вж. по-специално резюмето на Европейската комисия и ОИСР относно предприемачеството сред младите хора в Европа на адрес: http://ec.europa.eu/youth/news/20120504-youth-entrepreneurship-employment_en.htm.

бизнес обучение и наставничество. Такава помощ може да обхване също използването на конкретни умения (напр. откриване на възможности, бизнес планиране, финансово управление, продажби и маркетинг), предоставяни в неформална среда (например чрез схема за наставничество) или по-формална среда — чрез участие в курс. Подпомагането трябва да бъде насочено към групите с най-голям потенциал (като безработни лица с професионална квалификация, жени или млади хора) и да разчита на тясното сътрудничество на службите по заетостта, подкрепата за предприятия и доставчиците на финансови услуги. Целта е да се помогне на безработните сполучливо да преминат към самостоятелна заетост, да увеличат устойчивостта на своите предприятия и да се адаптира подкрепата на групи, които може да се нуждаят от допълнителни ресурси, като например млади хора, или които не могат да бъдат достигнати най-лесно посредством традиционните канали за подпомагане на бизнеса.

Следва да се обърне внимание също на безработните лица като цяло, в частност на онези, които вече разполагат с уменията и компетентностите, които могат да бъдат пренесени чрез бизнес обучение и наставничество за извършване на стопанска дейност като самостоятелно заети лица.

Комисията:

- *ще пусне в действие през 2014 г. бъдещия механизъм за микрофинансиране в рамките на Програмата на ЕС за социална промяна и социални иновации (ПСПСИ), който ще бъде насочен към уязвими групи, включително лица, които са загубили или са застрашени да загубят работата си, или изпитват затруднения да излязат или да се върнат на пазара на труда;*
- *ще подсигури чрез Европейския социален фонд техническа помощ, насочена, наред с останалите приоритети, към създаване на схеми за подпомагане на младите предприемачи и социалните предприемачи;*
- *ще организира през юни 2013 г. форум на заинтересованите страни в областта на микрофинансирането и социалното предприемачество в рамките на механизма за микрофинансиране „Прогрес“ с оглед на това местните финансови посредници да се включат в насърчаването на предприемаческата дейност в екологосъобразната икономика;*
- *ще анализира предприемачеството сред безработните в своя годишен доклад за предприемачество за 2013 г., разработен съвместно с ОИСР. Докладът ще представи анализ на сегашната ситуация, ще даде примери за добри практики за справяне с проблема и ще предложи подходящи препоръки за политиката в тази област;*
- *ще анализира резултатите от изследването „Самостоятелна заетост и предприемачество: приносът на публичните служби по заетостта за създаването на работни места“, и ще организира мероприятие за популяризация за публичните служби по заетостта през юни 2013 г.*

Държавите членки се приканват да:

- *свържат публичните служби по заетостта със службите в подкрепа на бизнеса и с източници на микрофинансиране, за да се помогне на безработните да намерят своя път към предприемачеството;*
- *да преодолеят проблема с безработицата чрез програми за обучение на безработни младежи в сферата на бизнеса, които включват ясно определени етапи: профилиране, планиране, стартиране, консолидиране и растеж; на всеки етап следва да се предлага разнообразна гама от услуги (консултантски услуги, обучение и квалификация, наставничество и достъп до микрокредитиране) в партньорство с младежки и други организации, утвърдени бизнес консултанти и финансови институции;*
- *да пуснат на пазара на труда активни програми, които предоставят финансова подкрепа за всички безработни за започване на стопанска дейност;*
- *да изградят и управляват схеми за обучение по предприемачество за безработните, за да им се даде възможност да се включат (отново) в икономическия живот като предприемачи въз основа на успешните модели от редица държави членки, в партньорство с образователните системи и системите за обучение като възможност за втори шанс за образование.*

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

В условията на настоящата икономическа криза **новите и младите предприятия представляват ключов елемент за възстановяване на европейската икономика, съпроводено с разкриване на голям брой работни места.** Добре известни са проблемите, свързани с ниския дял на новосъздадените предприятия, високия дял на навлизащи и напускащи пазара предприятия и слабия растеж на дружествата в Европа. Време е за действия, за да се даде възможност на европейските предприемачи и на Европа като цяло да станат по-приспособими и по-съзидателни, както и да придобият по-голяма тежест в глобалната конкуренция, която е по-взискателна и по-динамична отвсякога.

За да даде нов тласък на европейските предприемачи и за да насърчи предприемаческата дейност, Комисията и държавите членки трябва да работят едновременно за възстановяването на доверието, създаването на възможно най-добрата среда за предприемачите, като те бъдат поставени в сърцевината на търговската политика и практика, както и за коренна промяна в предприемаческата култура.

Успешни примери от цяла Европа показват, че са налице добри практики, които могат да помогнат на предприемачите да преуспяват и да се развиват. Европа трябва да приеме и да използва пълноценно този богат опит с цел да се премахнат пречките и обременителните изисквания, които възпрепятстват икономическата дейност. **Признаването на ролята на предприемачите за създаването на работни места и благоденствие** трябва да се популяризира в администрациите на всички държави членки. Освен това Европа трябва да стане притегателно място за най-добрите предприемачески умове и на международно равнище: нормативната база и схемите за подпомагане трябва да насърчават лица от други региони на света да се насочват към Европа вместо например към САЩ и Източна Азия. Само с такова отношение може да се постигне общ напредък в ключови области: по-пропорционални и по-опростени

регулаторни изисквания, достъп до финансиране, подкрепа за нови предприятия, прехвърляне на предприятия и ефективни процедури по несъстоятелност, както и истински втори шанс за добросъвестно фалирала предприемачи.

Въпреки че тези елементи са необходими, те не са достатъчни сами по себе си, за да се даде нов тласък на европейското предприемачество. Основните мотиви на европейците за започване на бизнес са личностната реализация и гъвкавостта на работното време и местоработата, а не добрата нормативна база⁸². Ето защо е **необходима коренна промяна на европейските културни възприятия и нов възглед за предприемачеството**, при който успешните предприемачи получават обществено признание, приносът им за просперитета на Европа се извежда на преден план и се подчертават предимствата на предприемаческата кариера.

Поради тези причини и ако искаме да постигнем трайна промяна, ще бъде необходимо да се отделят средства за обучение по предприемачество и за подкрепа на по-слабо представените групи сред предприемачите, за да бъде променен начинът, по който обществото възприема предприемачеството. Само ако голяма част от европейците приемат, че предприемаческата кариера е привлекателна и се отплаща за положените усилия, предприемаческата дейност в Европа ще процъфтява и в дългосрочен план.

Осъществяването на предприемаческа революция е съвместна задача на Комисията и държавите членки, с която те трябва да се ангажират в дългосрочен план.

Този план за действие и ключовите мерки по него ще бъде следван от Комисията и в политиката в областта на конкурентоспособността и промишлеността, както и посредством управленските механизми по Акта за малките предприятия, включително тяхното външно измерение с оглед на страните кандидатки, потенциалните страни кандидатки и съседните страни. Мрежата от национални представители на МСП и представителите на ЕС за МСП играят особено важна роля, за да се гарантира, че се постигна напредък по предложените мерки. Държавите членки се приканват да докладват за напредъка на национално равнище по ключовите мерки, представени в настоящото съобщение, в националните си програми за реформа в рамките на Европейския семестър.

ПРИЛОЖЕНИЕ: КЛЮЧОВИ ДЕЙСТВИЯ НА КОМИСИЯТА

<u>Приложение: План за действие „Предприемачество 2020 г.“ — възраждане на предприемаческия дух в Европа</u>		
<i>Ключови области</i>	<i>Предложения на Комисията</i>	<i>Дата на привеждане в действие</i>
Образование и обучение по предприемачество за подпомагане на растежа и за разкриване на нови предприятия		
Образование и обучение	• Подготвяне на общоевропейска инициатива в областта на	• 2013 — 15 г.

⁸² <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/eurobarometer/>.

	<p>образованието по предприемачество, обединяваща опита на европейско и национално равнище за анализ на въздействието, обмен на познания, разработване на методики и наставничество и обмен на опит между специалисти практики в държавите членки.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разработване съвместно с ОИСР на рамкови насоки с цел да се насърчи развитието на училища и институции за професионално образование и обучение, осигуряващи предприемаческа подготовка. • Представяне на рамкови насоки за предприемачески университети; улесняване на обмена между университети, които проявяват интерес към прилагането на рамката; постепенно популяризиране сред висшите учебни заведения; • Утвърждаване на успешни механизми за създаване на предприятия, които реализират възникнали в университетите идеи (предприятия за практическо приложение на университетски проекти и др.), както и зараждащи се екосистеми в подкрепа на тези структури. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2013 — 2014 г. • 2012 — 2013 г.
Създаване на благоприятна среда за растеж и развитие на предприемачеството		
Достъп до финансиране	<ul style="list-style-type: none"> • Финансиране на програми, насочени към създаването на пазар за микрофинансиране в Европа посредством инициативи като европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес” и програмата за съвместни действия за подкрепа на микрофинансиращите институции JASMINE; обезпечаване на средства за предоставянето на микрофинансиране в държавите 	<ul style="list-style-type: none"> • в процес на изпълнение, ще бъде засилен в новата многогодишна финансова рамка от 2014 г.

	<p>членки и в регионите по линия на Европейския социален фонд или Европейския фонд за регионално развитие.</p> <ul style="list-style-type: none"> Разработване на правила на равнището на ЕС, уреждащи дейността на специализирани платформи за търговия с акции и облигации, издавани от МСП („пазари за растеж на МСП”), с цел осигуряване на пряк достъп на МСП до капиталовите пазари в рамките на преразглеждането на Директивата относно пазара на финансови инструменти. 	<ul style="list-style-type: none"> в процес на изпълнение
<p>Подкрепа за нови предприятия в ключови етапи от техния жизнен цикъл и в помощ на тяхното разрастване</p>	<ul style="list-style-type: none"> Открояване и насърчаване на най-добри практики на държавите членки с оглед създаване на по-благоприятна за предприемачите фискална среда. Преразглеждане и укрепване на забрана за забрана на някои подвеждащи търговски практики, както и засилване прилагането на тези практики при трансгранични случаи. Подпомагане на държавите членки при разработването на комплексни програми и мерки за нови предприемачи, особено за младите хора, посредством семинари за изграждане на капацитет, финансирани чрез механизма за предоставяне на техническа помощ от ЕСФ, ангажиращи образователни и обучителни организации и др. 	<ul style="list-style-type: none"> в процес на изпълнение 2013 г. 2013 г.
<p>Разгръщане на нови бизнес възможности в цифровата епоха</p>	<ul style="list-style-type: none"> Насърчаване на изграждането на база от знания за основните тенденции и иновативни бизнес модели: в цифровия сектор. Повишаване осведомеността посредством общоевропейска информационна кампания за МСП относно ползите от ИКТ и създаване на Европейска мрежа на уеб- 	<ul style="list-style-type: none"> от 2013 г. от 2013 г.

	<p>базирани предприятия.</p> <ul style="list-style-type: none"> Улесняване работата в мрежа чрез създаване на Европейска мрежа на наставниците за обучение и консултации, както и за проучване на възможностите за нови партньорства. Подемане на конкретни инициативи за уеб предприемачите, като например Европейското партньорство за новосъздадени предприятия за насърчаване на експертния опит, наставничеството, технологиите и услугите; Клуба на лидерите в уеб предприемачеството, който обединява уеб предприемачи на световно равнище и подпомага развитието на културата на уеб предприемачество в Европа; утвърждаване на масови открити онлайн курсове в подкрепа на уеб талантите, както и създаване на платформи за наставничество и развитие на умения. <p>Развитие на компетентността и уменията, т.е. ускоряване създаването и придобиването на електронни умения, научни и творчески умения и управленски и предприемачески умения, за да бъдат разработени нови пазари.</p>	<ul style="list-style-type: none"> 2014 г. 2013 г. в процес на изпълнение
Прехвърляне на собствеността на предприятия	<ul style="list-style-type: none"> Разработване на насоки относно най-ефективните програми и най-добри практики, за да се улесни прехвърлянето на предприятия, включително мерки за задълбочаване и разширяване на пазарите за предприятията, за проучване разнообразието от програми в Европа и за предлагане на необходимите действия за отстраняване на оставащите бариери пред трансграничното прехвърляне на предприятия въз основа на проучване и на работата на 	<ul style="list-style-type: none"> 2013 — 2014 г.

	експертна група.	
Втори шанс за „добросъвестните фалити“	<ul style="list-style-type: none"> Започване на публична консултация, за да проучи вижданията на заинтересованите страни по въпросите, посочени в Съобщението за нов европейски подход към фалита и несъстоятелността на предприятия, включително даване на втори шанс на добросъвестно фалирали лица и съкращаване и приспособяване на периода на освобождаване от задължения. 	<ul style="list-style-type: none"> 2013 г.
Регулаторни тежести: по-ясни и по-прости правила	<ul style="list-style-type: none"> Представяне на законодателелни предложения за премахване на обременяващите изисквания за легализация на публични документи, които МСП трябва да предоставят за осъществяването на трансграничен бизнес в рамките на вътрешния пазар. Създаване на работна група за оценка на специфичните нужди на предприемачите със свободни професии във връзка с въпроси, като например опростяване, придаване на международно измерение или достъп до финансиране. Предприемане на действия, за да се гарантира, че повече предприятия получават помощ чрез SOLVIT при отнемане на права на единния пазар от страна на публичните органи. 	<ul style="list-style-type: none"> 2013 г. 2013 г. 2013 г.
Примери за подражание и достигане до специфични групи		
Нови схващания: предприемачите като пример за подражание	<ul style="list-style-type: none"> Утвърждаване в рамките на „Европейската седмица на МСП“ общоевропейски ден на предприемачеството за ученици в последна година от средното образование. 	<ul style="list-style-type: none"> 2013 г.
Жени	<ul style="list-style-type: none"> Създаване на европейска онлайн платформа за жените предприемачи, която ще бъде използвана за 	<ul style="list-style-type: none"> 2013 — 2015 г.

	<p>наставничество, консултации, обучения и бизнес общуване в мрежа; тя ще обедини действащите онлайн мрежи на националните посланици и наставници, ще увеличи предлаганите от тях услуги и ще разшири и задълбочи нейния обхват, а също така ще подкрепи предприемачеството сред жените на национално и регионално равнище</p>	
Възрастни хора	<ul style="list-style-type: none"> • Подпомагане на обмена на най-добри практики за насърчване наставничеството на новите предприемачи от страна на ръководители и предприемачи с дългогодишен опит, както и подпомагане на взаимното и междупоколенческо наставничество сред предприемачите за обмен на жизненоважни умения. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2013 — 2015 г.
Мигранти	<ul style="list-style-type: none"> • Предлагане на политически инициативи за привличане на предприемачи мигранти и за улесняване на предприемачеството сред мигрантите, които вече пребивават в ЕС или пристигат по причини, различни от започване на бизнес, като се имат предвид най-добрите практики в държавите членки. • Анализиране на възможността да се предложи законодателство, целящо премахването на правните пречки пред създаването на предприятия от квалифицирани предприемачи имигранти и пред предоставянето на стабилно разрешително за пребиваване. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2014 — 2017 г. • 2014 — 2017 г.
Безработни лица	<ul style="list-style-type: none"> • Пускане в действие на бъдещия механизъм за микрофинансиране в рамките на Програмата на ЕС за социална промяна и социални иновации (ПСПСИ), който ще бъде насочен към уязвими групи, включително лица, които са загубили или рискуват да загубят работата си, или изпитват 	<ul style="list-style-type: none"> • 2013 г.

	<p>затруднения да влязат или отново да се включат на пазара на труда.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подсигуряване чрез Европейския социален фонд техническа помощ, насочена към създаване на схеми за подпомагане на младите предприемачи и социалните предприемачи. • Организиране на форум на заинтересованите страни в областта на микрофинансирането и социалното предприемачество с оглед на това местните финансови посредници да се включат в насърчаването на предприемаческата дейност в екологосъобразната икономика. • Анализирание на резултатите от изследването „Самостоятелна заетост и предприемачество: приносът на публичните служби по заетостта за създаването на работни места“ и ще организира мероприятие за популяризация, на което ще бъде споделян натрупаният практически опит с публичните служби по заетостта. 	<ul style="list-style-type: none"> • март 2013 г. • 2013 г. • 2013 г.
--	---	--